

80 ROKOV JÚLIUSA BURKOVSKÉHO

80 YEARS OF JÚLIUS BURKOVSKÝ

Peter URBAN

Katedra biológie a ekológie, Fakulta prírodných vied UMB, Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica



Abstract

On August 18, 2019, Ing. Július Burkovský, forester, nature conservationist, publicist and historian celebrated his jubilee 80th birthday. He was born in Banská Bystrica. Graduated from the University College of Forestry and Wood Technology (now Technical University) in Zvolen. Until 1965 he worked at the Muráň Forest Enterprise. Since 1965 he worked at the Forest Management Planning Institute (Lesoprojekt) in Zvolen. From 1973 until retirement (2004) he worked in nature and landscape protection organizations in Banská Bystrica. He was actively involved in the preparation and establishment of several protected areas in Central Slovakia, in carrying out inventory research, creating and implementing special protection regimes, resp. care programs, as well as designing nature trails. Július Burkovský is the author of several book publications and about 500 works and articles.

We would like wish Ing. Július Burkovský further years of active engagement, personal success and the best of health.

„Ako profesionálny lesník dokázal v ochrane prírody nachádzať múdre a efektívne riešenia, pri ktorých sa vyhýbal nerealizovateľným extrémom a uplatňoval postupy, ktoré dokázali názorové spektrum zjednocovať.“¹

Ing. Július Burkovský svojimi početnými a rôznorodými aktivitami i elánom vonkoncom nepripomína dôchodcu, či človeka ktorý oslávil osemdesiatku. S vitálnym lesníkom, ochrancom prírody, publicistom, historikom, výborným znalcom a propagátorom prírodných i technických lesníckych pamiatok v strede Slovenska, ako aj osobností ochrany prírody a lesníctva, sa nestretávame len na rôznych odborných a vedeckých podujatiach, na ktorých pravidelne aktívne vystupuje. Medzi príjemné chvíľky v práci, ktoré potešia dušu i srdce, patria

¹ <http://www.slsk.sk/cenajdm.html>

aj jeho, spravidla vopred neohlásené, no o to milšie, návštevy. Hneď na ich začiatku z aktovky, sťa Matej Hrebenda, vyťahuje najnovšie číslo banskobystrického Permonu².

Július Burkovský sa narodil 18. augusta 1939 v Banskej Bystrici. Detstvo prežil v tomto meste na konci Dolnej ulice, neskôr sa aj s rodičmi presťahovali do Národnej ulice (Burkovský 2015)³. Lesnícku fakultu Vysokiej školy lesníckej a drevárskej (VŠLD, dnešnej Technickej univerzity) vo Zvolene absolvoval v roku 1962 a potom s prerušením základnou vojenskou službou až do roku 1965 pracoval na Lesnom závode Muráň ako technik a zástupca vedúceho poľesia Revúca. Od roku 1965 pôsobil v Ústave pre hospodársku úpravu lesov (Lesoprojekt) vo Zvolene ako taxátor. V roku 1973 prešiel do banskobystrického strediska Slovenského ústavu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody (SÚPSOP), kde sa v nasledujúcom roku stal vedúcim oddelenia ochrany prírody. Medzitým (r. 1975), úspešne absolvoval postgraduálne štúdium „Ochrana a tvorba životného prostredia“ na Lesníckej fakulte Vysokiej školy poľnohospodárskej (dnešnej Mendelovej univerzity) v Brne. Neskôr (v r. 1978 – 1990) bol vedúcim odboru ochrany prírody na opätovne ustanovenom Krajskom stredisku štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Banskej Bystrici. V roku 1990 sa stal riaditeľom banskobystrického strediska Ústredia štátnej ochrany prírody (ÚŠOP) a od roku 1992 riaditeľom samostatného Strediska štátnej ochrany prírody (SŠOP) v Banskej Bystrici. Po začlenení ochrany prírody do Slovenskej agentúry životného prostredia (SAŽP) v roku 1993 pôsobil ako vedúci útvaru ochrany prírody banskobystrickej pobočky SAŽP. Po vzniku Štátnej ochrany prírody SR (ŠOP SR) v roku 2000 pracoval až do odchodu na dôchodok (v r. 2004) v jej banskobystrickom ústredí.

Počas pôsobenia v ochrane prírody sa aktívne podieľal na príprave a zriadení viacerých chránených území na strednom Slovensku, na realizácii inventarizačných výskumov, tvorbe a realizácii osobitných režimov ochrany, resp. programov starostlivosti, ako aj na projektovaní náučných chodníkov.

² Banskobystrická revue pre popularizovanie vedy, umenia a cestovného ruchu. Časopis vznikol v roku 2003 s cieľom populárnou formou oboznamovať obyvateľov mesta s jeho bohatou, lež pomerne málo známou históriou. Vychádza štvrťročne. Ing. Július Burkovský patrí medzi jeho pravidelným autorov i neúnavných propagátorov.

Okrem množstva ďalších aktivít vypracoval návrh na vyhlásenie kultúrnej pamiatky Vodný žľab v doline Rakytovo⁴ a bol spoluautorom Lesníckeho skanzenu vo Vydrowskej doline⁵. Zaslúžil sa tiež o udelenie Európskeho diplomu⁶ pre NPR Dobročský prales.

Aj po odchode na dôchodok je mimoriadne aktívny a venuje sa najmä histórii ochrany prírody a lesníctva. Aktívne spolupracuje s Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici, kde v rokoch 1998 – 2013 prednášal tematiku Ochrany prírodného dedičstva v rámci bakalárskeho štúdia Muzeológie, ako aj s Technickou univerzitou vo Zvolene.

Pôsobil ako člen mnohých odborných komisií, poradných zborov a redakčných rád odborných časopisov.

Ing. Burkovský je aj publikačne mimoriadne aktívny, o čom svedčí jeho viacero publikácií a zhruba 500 prác i článkov. Okrem iného je spoluautorom biografickej publikácie o J. Dekretovi Matejovie (BURKOVSKÝ & FURDÍKOVÁ 2019), či autorom textov publikácií „Národné parky Slovenska“ (BÁRTA & BURKOVSKÝ 1996) a „Slovenské národné parky“ (BÁRTA et al. 2004).

Jeho činnosť bola niekoľkokrát ocenená, napríklad titulom „Zaslúžilý pracovník kultúry“ (1989), „Cenou ministra životného prostredia“ (1999), plaketou „Za rozvoj banskobystrického kraja“ (2001), a „Cenou primátora Banskej Bystrice“ (2007) za celoživotnú propagáciu ochrany prírody. V roku 2009 získal prestížnu „Cenu Jozefa Dekreta Matejovie“ – ocenenie pre osobnosti, ktoré sa mimoriadne zaslúžili alebo zasluhujú o zveľaďovanie lesov a rozvoj lesníctva na Slovensku⁷. Aktívne pôsobí v Klube seniorov ochrany prírody. Je členom Rady primátora mesta Banská Bystrica pre seniorov.

Vďaka jeho vedomostiam, nadhľadu, rozvážnosti, ochote kedykoľvek pomôcť a poradiť, pozitívnemu i nekonfliktnému prístupu k životu, ako aj bohatým skúsenostiam je akceptovaný

⁴ Jedinečná kultúrna pamiatka – vodný žľab (dlhý 2 450 m) na splavovanie rovnaneého dreva sa nachádza vo Veľkej Fatre v doline Rakytovo, pri obci Dolný Harmanec. Vybudovali ho pravdepodobne už v 19. storočí a za národnú kultúrnu pamiatku vyhlásili v roku 2000. Vodný žľab sa rokmi poškodil, preto ho zrekonštruovali a obnovený bol verejnosti slávnostne predstavený v rámci Lesníckych dní 27. apríla 2007.

⁵ Unikátne lesnícke múzeum v prírode sa nachádza vo Vydrowskej doline neďaleko Čierneho Balogu. Skanzen vznikol v roku 2002 a verejnosti ho sprístupnili na ploche 150 ha o rok neskôr. V súčasnosti ponúka na vyše štvorkilometrovom „Chodníku lesného času“ prostredníctvom 86 zastávok, zaujímavé informácie i exponáty, približujúce les v jeho rozmanitosti.

⁶ Európsky diplom pre chránené územia je prestížne medzinárodné ocenenie udeľované Výborom ministrov Rady Európy od roku 1965 za ich výnimočné vedecké, kultúrne alebo estetické kvality a vhodný režim ochrany. Toto ocenenie vyzdvihuje hodnoty prírodných a poloprírodných oblastí výnimočných v rámci Európy, ktoré sú významné pre ochranu biologickej, geologickej a krajinej biodiverzity a sú manažované príkladným spôsobom. Národná prírodná rezervácia Dobročský prales získala Európsky diplom pre chránené územia v roku 1998.

⁷ Od r. 2007 ju každoročne formou ankety vyhlasuje Slovenská lesnícka komora v spolupráci s Lesmi Slovenskej republiky š. p. Banská Bystrica. Víťaz každého ročníka ankety je slávnostne vyhlásený v Lesníckom skanzene vo Vydrowskej doline v Čiernom Balogu na Dni stromu v polovici júla.

tak lesníckou ako aj ochranárskou komunitou, čo v našich podmienkach nebýva zvykom. Predstavuje výnimočnú osobnosť na jednotnom poli lesníctva a ochrany prírody.

Vážený jubilant, milý Julko. V mene všetkých kolegov a priateľov Ti aj touto formou úprimne želim všetko najlepšie, najmä hodne zdravia! Nech Ťa Tvoje aktivity aj napriek všetkým problémom a úskaliam stále bavia, nech sa spojenie s ochranárskou a lesníckou komunitou nepretrhne, nech Ti to stále dobre píše, nech Ťa elán a zmysel pre humor neopúšťajú a fajka i víno stále chutia.

Literatúra

BÁRTA V. & BURKOVSKÝ J. 1996: Národné parky Slovenska. AB Art press, Banská Bystrica, 79 pp.

BÁRTA V., ZUMRÍK M. & BURKOVSKÝ J. 2004: Slovenské národné parky. AB Art press, Banská Bystrica, 126 pp.

BURKOVSKÝ J. 2006: Ochrana prírody na Slovensku vo víre vývojových zmien. Životné prostredie 40(5): 247–253.

BURKOVSKÝ J. 2012: Spomienky na Dolnú ulicu. Pp.: 6–10. In: LICHÝ M. (ed.), Spomienky na našu Bystricu Osobné príbehy ľudí, ktorí prežili časť svojho života v Banskej Bystrici. Podpora komunity n. o., Banská Bystrica, 86 pp. Dostupné aj na internete: <http://files.vlastnawebstranka.websupport.sk/89/93/89939e9e-ab75-46cb-b8c2-5ccc5b427ae0.pdf>

BURKOVSKÝ J. & FURDÍKOVÁ E. 2019: Život zasvätený lesu. Jozef Dekret Matejovie (1774-1841) v historickom a súčasnom povedomí. Lesy Slovenskej republiky, Banská Bystrica, 191 pp.

„Ochrana prírody na Slovensku prešla od druhej svetovej vojny po súčasnosť zložitým, nie vždy bezproblémovým vývojom. Vyvíjala sa jednak legislatíva, jednak štátna správa, odborné organizácie i jej dobrovoľnícka zložka. Napriek apolitickosti tejto činnosti, jednotlivé vývojové etapy vždy ovplyvnil príslušný politický režim“ (BURKOVSKÝ 2006).